

**Anna Piszcz, *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*,
Wydawnictwo Temida 2, Białystok 2013, ss. 483**

W pierwszej połowie 2013 roku, nakładem białostockiego Wydawnictwa Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku Temida 2, ukazała się książka Anny Piszcz pt. *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*.

Celem książki jest dokładne zaprezentowanie istniejących w polskim prawie antymonopolowym sankcji związanych z naruszeniem krajowego prawa antymonopolowego pod kątem ustalenia czy sankcje te są na tyle skuteczne, tj. zdolne realizować postawione przed nimi funkcje, aby realizować podstawową funkcję prawa antymonopolowego, jaką jest ochrona konkurencji. Aby osiągnąć ten cel, autorka analizuje pod kątem normatywnym istniejące w obecnym porządku prawnym sankcje prawa antymonopolowego opisując je, ukazując ich słabe strony oraz oceniając ich stosowanie oraz skutki ich (nie)stosowania. Za tezę badawczą zostało bowiem obrane twierdzenie, iż w obecnym stanie prawnym sankcje w polskim prawie antymonopolowym są niespójne, niezupełne i nie są w stanie zapewnić realizacji swojego celu. Jednak jako pewien rodzaj odpowiedzi ustawodawcy na zachowania sprzeczne z prawem sankcje te mogą stanowić pewną bazę, siatkę, na którą należałoby w odpowiedni sposób nałożyć istniejące już elementy sankcjonowania prawa oraz ewentualnie dodać nowe, aby system ten uszczelnić i usprawnić, czyniąc go przez to skuteczniejszym i wypełniającym nałożoną na niego rolę.

Książka składa się z 4 rozdziałów. W pierwszym z nich czytelnikowi zostało zaprezentowane ogólne pojęcie oraz funkcje sankcji w polskim prawie antymonopolowym oraz zarysowany problem ich skuteczności. Dokonano tu prezentacji podstawowych rodzajów sankcji prawnych ze względu na różne kryteria:

- kryterium funkcji dotkliwości stosowanego przymusu państwowego (sankcje represyjne, sankcje restytucyjne oraz nieważność);
- kryterium sposobu wyrażania w przepisach prawa (sankcje bezwzględnie nieokreślone, bezwzględnie określone oraz względnie określone);
- kryterium liczby sankcji przypadających na jedno zachowanie naruszające prawo;
- kryterium źródła obowiązku, którego naruszenie wiąże się z sankcją itd.

W prawie antymonopolowym autorka wyróżnia m.in. następujące rodzaje sankcji:

- ze względu na metodę regulacji stosunków prawnych: sankcję cywilnoprawną (nieważność) oraz sankcje administracyjnoprawne;
- ze względu na źródło obowiązku, którego naruszenie wiąże się z realizacją sankcji: sankcje wynikające z naruszenia obowiązku określonego w ustawie oraz z nałożonego czy stwierdzonego przez właściwy organ;
- ze względu na rodzaj dolegliwości – sankcje polegające na utracie uprawnień oraz nałożeniu obowiązków.

Ostatecznie aktorka skupia swoją uwagę na podziale sankcji w prawie antymonopolowym według kryterium ich funkcji, przy czym wyróżnia funkcje ogólne sankcji, tj. funkcję prewencyjno-wychowawczą, restytucyjną oraz represyjną, a także funkcję szczególną, mianowicie – egzekucyjną (przymuszającą). W kolejnych rozdziałach książki autorka poświęca więcej uwagi poszczególnym grupom sankcji.

Drugi rozdział książki poświęcony jest analizie sankcji restytucyjnych. Funkcja restytucyjna sankcji istniejących w prawie antymonopolowym ukierunkowana jest na przywrócenie stanu rzeczy do sytuacji zgodnej z prawem, a więc do rekonstrukcji stanu, który istniałby, gdyby adresat normy zastosował się do jej nakazu albo zakazu. Autorka opisuje ewolucję tych sankcji począwszy od okresu międzywojennego, poprzez okres powojenny (przed akcesją Rzeczypospolitej Polskiej do UE w 2004 r. oraz po akcesji), aż po obecnie obowiązujące przepisy prawa (ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007 r.). Jako rodzaje sankcji restytucyjnych wymienione i opisane są tu: nieważność, pozbawienie uprawnień przysługujących podmiotowi (która to sankcja ma zastosowanie w przypadku naruszeń związanych z dokonywaniem koncentracji), sankcję w postaci obowiązku określonego zachowania się oraz sankcję w postaci podziału przedsiębiorcy w drodze decyzji administracyjnej. Przy każdej z opisywanych w tym rozdziale grupie sankcji autorka odnosi się do prawa europejskiego, jak również do regulacji w polskim porządku prawnym. Przedstawione jest stanowisko wypracowane przez praktykę orzeczniczą oraz wnioski *de lege ferenda*.

W trzecim rozdziale zaprezentowana jest analiza sankcji o funkcji represyjnej. Do tego typu sankcji należą przede wszystkim kary pieniężne nakładane na przedsiębiorcę, jak również kary pieniężne nakładane na osoby zarządzające przedsiębiorstwem. W rozdziale możemy znaleźć kilka praktycznych zestawień w formie tabel zawierających dane z lat poprzednich, np. o wysokości kar pieniężnych nakładanych przez Prezesa UOKiK w stosunku do przychodu przedsiębiorstwa czy do opłaty za zgłoszenie zamiaru koncentracji, statystyki ujmujące liczbę decyzji Prezesa UOKiK w stosunku do liczby przedsiębiorców ponownie naruszających prawo antymonopolowe albo też zestawienie liczby decyzji, w których Prezes UOKiK odstąpił od nałożenia kary pieniężnej ze względu na spełnienie warunków *leniency*. Rozdział zakończony jest uwagami autorki dotyczącymi propozycji zmian w przepisach prawa – wnioskami *de lege ferenda*.

Sankcjom o funkcji egzekucyjnej poświęcony jest rozdział czwarty omawianego opracowania. Jest tu mowa o sankcjach przymuszających nakładanych w celu wyegzekwowania wykonania określonych obowiązków. Autorka prezentuje w tej części swojej pracy uregulowania dotyczące omawianego zagadnienia również począwszy od okresu międzywojennego, poprzez regulacje powojenne, aż do obecnego stanu prawnego, wymieniając przykłady omawianych w tym miejscu sankcji egzekucyjnych. Zaprezentowane zostały też zasady nakładania kar przymuszających oraz przegląd praktyki orzeczniczej w tej materii m.in. w formie tabelarycznej. Z racji wielu nieścisłości i niekonsekwencji w obowiązujących przepisach przy zagadnieniu sankcji egzekucyjnych autorka ponownie przedstawia swoje słuszne uwagi *de lege ferenda*.

Podsumowanie omawianej pracy zawiera szereg postulatów autorki dotyczących zagadnień, które można by wprowadzić do obowiązujących regulacji lub propozycji, w jaki sposób te regulacje zmienić, aby bardziej służyły ich celowi – ochronie konkurencji. Biorąc pod uwagę

aktualnie toczące się prace nad nowelizacją prawa antymonopolowego, omawiana wyżej lektura jest doskonałym sposobem, aby uświadomić sobie konieczność zmian, ale również aby móc określić ich kierunek, a nawet konkretne przykłady. Znając powody potrzebnych zmian, czytelnik książki może bardziej świadomie obserwować zachodzące zmiany nowelizacyjne.

Halina Suchodolska

Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz Westfälische Wilhelms Universität w Münster (LL.M.); prawnik w jednej z ogólnopolskiej sieci handlowych